

Силабус курсу Етнічна екологія

Освітній ступінь – магістр
Галузь знань: 10 Природничі науки
Спеціальність: 101 Екологія
Освітньо-наукова програма «Екологія»
Кількість кредитів – 3

Рік підготовки, семестр – 1 рік, I семестр

Компонент освітньої програми: вибірковий

Дні занять: понеділок, 11.10-12.30, ауд. 155
Консультації: вівторок, 12.45, ауд. 158

Мова викладання: українська

Керівник курсу

канд. географ.наук, доц. **Барна Ірина Миколаївна**

Контактна інформація irynabarna@tnpu.edu.ua; 0352-43-61-54

Опис дисципліни

Мета навчальної дисципліни полягає в оволодінні знаннями про особливості традиційних систем життєзабезпечення етнічних спільнот в природних та соціально-культурних умовах їхнього існування, вивченні способів використання етносами природного середовища і їхнього впливу на нього, закономірностей формування та функціонування етнокосистем, виокремлення екофільних та екофобних тенденцій взаємодії етносів та довкілля.

Засвоєння студентами основ еколого-географічного та етнокоекологічного аналізу результатів життєдіяльності представників етнічних спільнот в різних еколого-географічних умовах середовища формування та становлення етносу забезпечує вдосконалення системи знань екологів в контексті реалізації концепції сталого розвитку.

Зміст дисципліни «Етнічна екологія» розроблено на основі відповідних положень щодо підготовки фахівців у сфері екології, норм та традицій вищої університетської освіти, а також профілю освітньо-професійної програми.

Навчальний контент

	Темати	Результати навчання
	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Особливості життєзабезпечення етнічних спільнот	
1	ТЕМА 1. Предмет та завдання етнічної екології	Знати: ✓ понятійно-категоріальний апарат етнічної екології;
2	ТЕМА 2. Вплив довкілля на особливості етногенезу	✓ концепції етногенезу; ✓ стадії етногенезу та їхні особливості;
3	ТЕМА 3. Концепція етногенезу Л.М. Гумільова	✓ вплив компонентів довкілля на процес етногенезу; ✓ особливості формування і типи традиційного природокористування етнічних спільнот;
4	ТЕМА 4. Традиційне природокористування та «химерний етнос»	✓ особливості формування «химерного етносу» та його екологічні наслідки. Вміти: ✓ з'ясувати вплив етносів стан навколишнього середовища; ✓ встановити особливості систем традиційного природокористування; ✓ встановити причинно-наслідкові зв'язки наявних екологічних проблем із особливостями систем життєзабезпечення етносу.
	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. Використання етносами природного середовища	

5	ТЕМА 5. Традиції природокористування спільнот помірною кліматичного поясу	Знати: ✓ понятійно-категоріальний апарат етнічної екології; ✓ концепції етногенезу; ✓ стадії етногенезу та їхні особливості;
6	ТЕМА 6. Традиції природокористування спільнот високих (полярних) широт	✓ вплив компонентів довкілля на процес етногенезу; ✓ особливості формування і типи традиційного природокористування етнічних спільнот різних кліматичних поясів; ✓ особливості формування «химерного етносу» та його екологічні наслідки.
7	ТЕМА 7. Традиції природокористування етнічних спільнот екваторіального та тропічного кліматичного поясів	Вміти: ✓ з'ясувати вплив етносів стан навколишнього середовища; ✓ встановити особливості систем традиційного природокористування етносів відповідно до умов етнічної території;
8	ТЕМА 8. Традиції природокористування етнічних спільнот острівних територій	✓ встановити причинно-наслідкові зв'язки наявних екологічних проблем із особливостями систем життєзабезпечення етносу.
9	ТЕМА 9. Особливості функціонування етнокосистем австралійського континенту	

Формування програмних компетентностей

Індекс в матриці ОП	Програмні компетентності
K06	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел
K10	Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при критичному осмисленні екологічних проблем
K12	Здатність застосовувати нові підходи до аналізу та прогнозування складних явищ, критичного осмислення проблем у професійній діяльності
K15	Здатність до організації робіт, пов'язаних з оцінкою екологічного стану, захистом довкілля та оптимізацією природокористування, в умовах неповної інформації та суперечливих вимог

Формування програмних результатів навчання

Індекс в матриці ОП	Програмні результати навчання
ПР 01	Знати та розуміти фундаментальні і прикладні аспекти наук про довкілля
ПР 02	Уміти використовувати концептуальні екологічні закономірності у професійній діяльності
ПР 12	Уміти оцінювати ландшафтне і біорізноманіття та аналізувати наслідки антропогенного впливу на природні середовища
ПР 13	Уміти оцінювати потенційний вплив техногенних об'єктів та господарської діяльності на довкілля

Літературні джерела

1. Барна І.М. Екологічна складова української ментальності у традиційному природокористуванні // Подільські читання: Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (23-24 травня). – Тернопіль: СМП «Тайп», 2013. – С. 266-268.
2. Барна І.М. Етнічна екологія: навчально-методичні рекомендації до практичних занять з курсу для студентів спеціальності 7.04010601 «Екологія, охорона навколишнього середовища*» –Тернопіль: ТНПУ, 2014. – 40 с.
3. Барна І.М. Етнокультурний аспект природокористування (стаття). // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: географія. – Тернопіль, 2008. – № 1. – С. 222 – 225 .
4. Барна І.М. Етнокультурні традиції раціонального природокористування / Тернопільщина: цілі і потенціал сталого природокористування.– СМП «Тайп», 2016. – С.309-348.
5. Барна І.М. Етносоціальна дійсність в контексті буття етносу (тези). //Суспільно-географічні проблеми розвитку продуктивних сил України: Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції – К.: ВРЛ Обрії, 2004. – С.194-195.
6. Барна І.М. Природно-географічні чинники формування етнічного складу населення Тернопільщини (стаття). // Екологічна географія: історія, теорія, методи, практика: Матеріали II міжнародної конференції. – Тернопіль, 2004. – С. 105 – 111.
7. Барна І.М. Природно-географічні чинники формування традиційного природокористування на матеріалах Тернопільської області // Подільські читання: Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (23-24 травня). – Тернопіль: СМП «Тайп», 2013. – С. 105-106.
8. Барна І.М. Традиційне природокористування та «химерний етнос» (стаття). // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: географія. – Тернопіль, 2008. – № 2. – С. 198 – 202.
9. Бромлей Ю.В. Культура и этнические аспекты экологии // Общество и природа. М., 1981. – С.88-89.
10. Гумилев Л. Н. Этногенез и биосфера Земли. – Л., 1989. – 496 с.
11. Заставний Ф. Д. Українські етнічні землі. – Львів: Світ, 1993. – 176с.
12. Козлов В.И. Этническая экология. – М.: Наука, 1991. – 230 с.
13. Крисаченко В., Мостяев О.Україна: природа і люди. – К.: НІСД, 2002. – 623с.
14. Крисаченко В.С. Екологічна культура: теорія і практика. – К.: Заповіт, 1996. – 352 с.
15. Культура і побут населення України. Навчальний посібник. За ред. В. І. Наулко. – К., 1993.
16. Панасенко Б.Д. Фізична географія материків та океанів: Навчальний посібник. В 2 ч.– Вінниця: ГІПАНІС, 2001. - 410 с.
17. Панасенко Т. Етнос та ландшафт: аспекти взаємодії // Ландшафти і сучасність: Збірник наукових праць.– Київ – Вінниця: «Гіпаніс», 2000. – С.173-176.
18. Тиводар М. Етнологія: Навч. посібн. – Львів: Світ, 2004.– 624 с.

Політика оцінювання

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Списування під час тестів заборонені (у т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань в процесі заняття.
- **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Оцінювання

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Модуль 1 (теми 1-4) усне опитування, тести, завдання	40
Модуль 2 (теми 5-9) усне опитування, тести, завдання	50
Проект (теми 1-9)	10

До Силабусу також готуються матеріали навчально-методичного комплексу:

- 1) навчальний контент (розширений план лекцій);
- 2) тематика та зміст практичних робіт;
- 3) зміст індивідуально-дослідницького завдання (проєкту);
- 4) електронне навчання в системі MOODLE.